

*My Daily Life as a Pedagogue
Моето педагогическо ежедневие*

ФОРМИ ЗА ПО-ДОБРА АДАПТАЦИЯ НА БЪДЕЩИТЕ ПЪРВОКЛАСНИЦИ В УЧИЛИЩЕ

Таня Николова, Албена Фиданска
СОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Пловдив

Резюме. В настоящата статия се разглеждат организационни форми, чрез които децата от подготвителната група на детската градина да създадат непосредствена представа за училището, да се повиши интересът им към него и да се способства за по-ранната им и по-добра адаптация към училищен живот.

Keywords: forms, adaptation, 1st grade pupils, school

Детето, което постъпва в първи клас, прави първата голяма крачка между детството и новата си социална позиция – ученик, превръща се в участник в колективна общественозначима дейност, каквато е обучението, осъществява нови отношения с учителя и връстниците си. За да се справи с това предизвикателство, детето трябва да е постигнало определено ниво на училищна готовност (определена степен на развитие на интелектуалната, физическата, емоционално-волевата, мотивационната, социално-нравствената сфера на личността си), към което са насочени ДООИ и програмите за подготвителната група на детската градина, усилията на семейството и обкръжението му. „Готовността за училище не е проста сума от интелектуални, нравствени и емоционални постижения. Тя се характеризира с достигането на определено равнище на регулация на дейността, неотделими компоненти на която са мотивационните механизми“ (Венгер, 1994: 46).

Отношението на детето към училището варира в широки граници – от радостно очакване, желание и ентузиазъм до страх, притеснение и нежелание. Причините за отрицателната емоционална нагласа са няколко: излишното претоварване с предварителна информация или недостатъчното активизиране формират у децата неадекватни представи за училището. От „Ти вече си голям! Като станеш ученик, няма да имаш време за игра“ до пълна липса на „говорене“ за настъпващата промяна у детето и предстоящата среща с училищната институция. Предварителната представа е в неразривна връзка с мотивационната готовност на децата за учене. Детето в предучилищната възраст мисли конкретно-образно. За да опознае новото и да си изгради представа за него, то трябва да го види, да го пипне, да го почувства и преживее. Това се

отнася и за представата за училището. Колко пъти ние, възрастните, си задаваме въпросите: „Как се чувства детето? Как пораста и се променя от последния си ден в детската градина до първия училищен звънец?“.

Вярно е, че в последните години все повече родители на бъдещи първокласници посещават предварително училищата, за да се запознаят с условията и възможностите, които те предлагат за развитие на детската личност, за да се запознаят с учителския състав, но дали детето присъства на тези посещения и участва ли в избора на училище и учител? Наблюденията ни показват, че честотата на предварителните съвместни посещения на родители и деца не е много висока. Така представата, която бъдещият първокласник си изгражда, е опосредствана (основава се на информацията от родителите), а не е плод на непосредствено наблюдение и съприкосновение. Постъпването в първи клас е момент, който се възприема и преживява от детето по различен начин, съобразно неговите адаптивни способности. Адаптационният период протича обикновено от завършването на подготвителната група на детската градина до средата на учебната година в първи клас. При деца с непълна и невярна представа за училището и организацията в него адаптационният процес е по-дълъг и труден.

А защо училището да не предложи форми за подпомагане на адаптацията на бъдещите първокласници?

Форми, които:

- да проверят елементи от училищната готовност на децата от подготвителните групи на детските градини;
- да създадат непосредствена представа у бъдещия ученик за училището като за познато, а защо не и желано място;
- да дадат възможност на децата, преди да са завършили подготвителна група, да влязат в клас в ролята на ученици, с учител, с конкретна учебна задача, която да изпълнят съвместно със своите връстници „съученици“.

Водени от тези констатации, ръководството и учителският екип на Начален етап в СОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – Пловдив, вече няколко години търсят и прилагат стандартни и нестандартни форми, подходящи за реализация на поставените цели и при които адаптацията на бъдещите първокласници към училището да започне рано – докато са в подготвителната група на детската градина. Организиран се и се провеждат:

1. Есенен празник на изкуствата „Танцуваме, рисуваме, пеем – да творим умеем“.
2. Математическо състезание „Бързо, лесно, точно“.
3. Ден на отворените врати – веднъж в месеца, за родители и бъдещи първокласници.
4. Училищен празник за откриване на новата учебна година.
5. Изпращане на писмо до всеки бъдещ първокласник – задочно запознанство между ученик и учител.

6. Утринни срещи в първи клас – 10 минути преди началото на първия учебен час, в които се изпълняват игри и дейности, характерни за детската градина (кратка визитна картичка на детето, избор на име и правила на класа, разпределяне на отговорностите в класната стая и др.).

В настоящата статия се представя опитът по организирането и провеждането на Есенен празник на изкуствата „Танцуваме, рисуваме, пеем – да творим умеем“ и на математическото състезание „Бързо, лесно, точно“, тъй като тези форми са най-масови и насочени към по-ранната и по-ефективна адаптация на бъдещите първокласници.

1. Есенният празник на децата „Рисуваме, танцуваме и пеем – да се веселим умеем“ се провежда в края на ноември.

1.1. Целите са свързани със:

- създаване на условия за изява на музикалните, художествените и танцувалните възможности на децата и на тази основа мотивирането им за бъдеща учебна дейност чрез заниманието с изкуство;

- съдействие за развитие на социални умения за общуване и подобряване на адаптацията на децата към училищната среда;

- популяризиране на изкуствата сред децата от подготвителната група на детската градина;

- участие в съвместна дейност на децата с техни връстници за създаване на „общ продукт на дейността“ – танц, песен, картина.

1.2. Организация и провеждане на празника

1.2.1. Предварителен етап. Покана за участие до детските градини и училищата с подготвителна група в района.

Приемат се заявки за участие. Всяко дете може да участва в едно от трите направления на есенния празник:

- направление „Хореография“ с тема „Народният танц е удоволствие и забавление“;

- направление „Музика“ с тема „Аз искам да пея“;

- направление „Изобразително изкуство“ с тема „Умея да рисувам и апликирам“.

1.2.2. Същински етап. Работата в отделните направления се ръководи от учители – специалисти по музика, хореография, изобразително изкуство, със съдействието на учители от Начален етап. След откриването на есенния празник на децата започват заниманията в трите направления. Времетраенето на занятието е 45 минути.

В направление „Хореография“ с тема „Народният танц е удоволствие и забавление“ учителят проверява чрез игра метроритмичния слух на децата, запознава ги на базата на детски народни песни със стъпките и движенията, характерни за най-широко разпространените български народни танци – право хоро и ръченица. Децата усвояват първите си стъпки в танците и съвместно

със своите връстници танцуват своя първи народен танц. За да се мотивират децата за хореографските дейности, се използва и интересна за тях украса – венчета за глава, кърпички и др.

В направление „Музика“ с тема „Аз искам да пея“ децата се запознават с истински музикални инструменти (пиано, китара, брок-флейта, акордеон) и могат да се опитат да посвирят на тях с помощта на учителите музиканти. По време на занятието децата имат възможност да изпеят на микрофон любимата си детска песничка, да заучат текста, движенията и съпровода с детски музикални инструменти на нова песен („Буквички родни познати“ от I клас).

Малките художници от направление „Изобразително изкуство“ с тема „Умея да рисувам и апликирам“ се разпределят на своите работни места в класните стаи на Начален етап, за да се запознаят с обстановката в училище. Те творят по зададена тема, като имат избор между различни материали (акварел, флумастер, цветни моливи, темпера, пластилин) и техники за работа. Темата на изобразителната задача бе „Есен златокоса“ и всяко дете се опита да пресъздаде своите впечатления и асоциации, свързани с есента.

1.2.3. Заключителен етап. След приключване на заниманията с изкуство в трите направления картините на малките художници се подреждат в изложба във фойето на училището, малките музиканти и хореографи представят своята „продукция“ – пеят новата песен със съпровод на детски музикални инструменти, танцуват своя първи танц пред своите връстници и родители, пред учителите и гостите на празника.

2. Целева група на математическото състезание „Бързо, лесно, точно“ са децата от подготовителните групи на детските градини.

2.2. Целите на състезанието са:

2.2.1. да се стимулира интересът на децата към математиката;

2.2.2. да се създадат възможности за изява на математическите способности на децата;

2.2.3. да се спомогне за популяризиране на математиката сред бъдещите първокласници;

2.2.4. да се съдейства за развитие у децата от подготовителните групи на социални умения за общуване;

2.2.5. да се спомогне на децата за по-лесна адаптация към учебната среда, да приемат училището като място, в което ще открият приятели, ще научат много, ще се случат хубави неща.

2.3. Организация и провеждане

Състезанието се провежда в два последователни съботни дни в края на месец март.

2.3.1. Предварителна организация на състезанието. До детските градини в Пловдив и региона се изпраща покана за участие и регламент на математическо-

то състезание. При приемане на заявките за участие разпределението на децата се извършва по детски градини (ако участниците от детската градина са повече) или по желание на родителя. Стремехът е всяко дете да е сред свои другарчета, сред познати деца, за да не се стресира. Децата се разпределят в класните стаи по 16, като всяка стая е с интересен символ – любим на децата приказан герой. При записване всяко дете получава знака на своята стая и се явява с него на математическото състезание. В деня на състезанието около символа, носен от началния учител, се подреждат децата със съответния знак. Този подход е по-забавен и по-приложим за малки деца, отколкото използването на табели с номерата на стаите.

2.3.2. Същинска организация на състезанието. В първия съботен ден се провежда математическото състезание „Бързо, лесно, точно“, което е с времетраене 45 минути. Включените 15 задачи за решаване са съобразени с ДООИ и Програмата за подготвителната група на детската градина. В тях е представено в занимателна нагледна форма математическо съдържание за:

- числата до 10 – броене, сравняване, събиране и изваждане;
- разпознаване на геометричните фигури: кръг, триъгълник, правоъгълник, квадрат;
- моделиране с количествен израз на ситуации;
- разпознаване на часовника.

Всеки начален учител предразполага децата преди началото на състезанието, създава подходяща атмосфера, за да може всяко дете да изяви своите математически знания и умения. Предвид на това, че децата не могат да четат, състезанието се води от начален учител, който обяснява условията на задачите и следи за общия темп на работа на децата в съответната стая.

По време на състезанието за родителите се провежда мултимедийна презентация на тема „Предизвикателството да си родител на първокласник“.

След приключване на състезанието всяко дете получава грамота.

През втория съботен ден се провежда празник „Математици малки и големи умеят да се веселят“ с оповестяване на резултатите от математическото състезание и награждаване на класираните на I, II, III място с грамоти и предметни награди. Всеки родител на малък участник получава писмо с броя на получените от детето точки на математическото състезание. За малките математици са предвидени интересни игри и изненади.

Непосредствените ефекти, които се постигат с провеждането на Есенния празник на децата и Математическото състезание:

1. Придобиване на по-добър предварителен поглед върху нивото на училищна готовност на бъдещите ни първокласници.
2. Диалогът с родителите на бъдещите първокласници започва по-рано (преди започване на учебната година) и е по-ефективен за самите деца.

3. Провокират се положителните емоции на децата към училището и се благоприятства адаптационният им процес.

4. Постановяване на децата в ситуации, в които да си взаимодействат с училищната среда, предметите, хората и обстановката.

Тези форми са потвърждение на твърдението, че „най-добре се учи с правене“. Децата са активни, правещи, формиращи правилното си възприемане.

Чрез такива организационни форми, предложени от училището, се реализира приемствеността между детската градина и училището и се спомага за осъществяването на безкризисен преход на детето от една степен в друга (Люблинска, 1971: 204)

ЛИТЕРАТУРА

Венгер Л.А. (1994). *Готов ли ваш ребёнок к школе*. Москва: Знание.

Люблинская, А.А.(1971). *Детская психология*. Москва: Просвещение.

FORMS FOR BETTER ADAPTATION OF 1ST GRADE PUPILS IN SCHOOL

Abstract. This article discusses the organizational forms through which children from the kindergarten preparatory group are able to create an immediate idea of school, also to increase their interest in it, as well as to contribute to their earlier and better adaptation to school life.

✉ **Mrs. Tania Nikolova, Mrs. Albena Fidanska**
St. Cyril and St. Methodius Secondary School
31, Javor Str.
4000 Plovdiv, Bulgaria
E-mail: tania196@abv.bg
E-mail: allfida@abv.bg